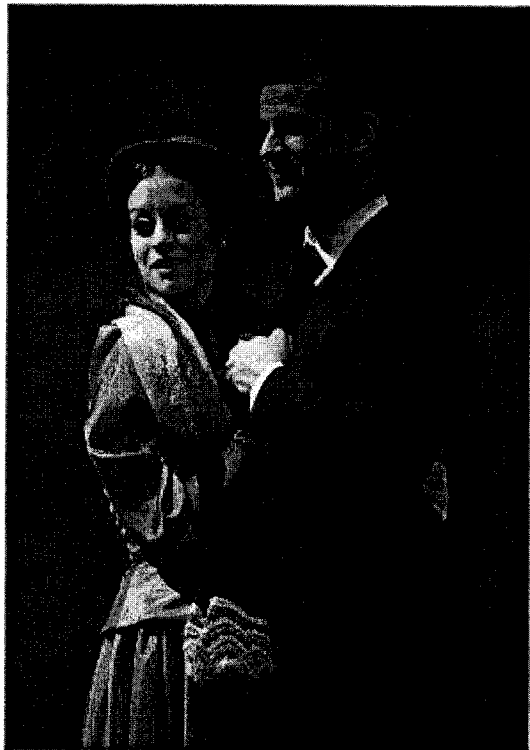

Különös házasság a hatalom köntösébe bújtatva

2014. november 12. szerda, 06:05 | Írta: Konkoly Edit

Mikszáth *Különös házassága* a Komáromi Jókai Színházban igazi meglepetés volt számomra.

Mikszáth egy megtörtént esetet dolgozott fel regényében, igaz, kissé átalakította azt. Gróf Buttler János valóban feleségül vett egy Dőry lányt, bizonyos Katalint, akit 1790-ben ismert meg. Az 1792. évi farsangon meg is kéri a Dőry szülőktől lányuk kezét. Annyira türelmetlen és szerelmes, hogy nem szeretné megvárni a templomi kihirdetés három hetét sem. Az egri püspökhöz fordul, hogy adjon

felmentést. Ám a püspök ismeri a fiatal gróft, s nem ad.

A fiatal pár egybekel, de boldogságukat hamarosan kölcsönös féltékenység zavarja meg, amely odáig fajul, hogy 1803-ban ágytól és asztaltól elválnak ugyan, de a szabályosan megkötött házasságuk nem bomlik fel, és újabb házasságot sem köthetnek. (Akkor még nem létezett polgári házasság.) Később Buttler egyre jobban zavarja, hogy nem született gyermeke, ezért szabadulni próbál feleségétől. Ügyvédje tanácsára azzal érvel, hogy házassága erőszakosan kötött. Az egyházi bíróság 1827-től folyamatosan hallgat ki tanukat, majd néhány év múlva úgy dönt, nem ad helyt Buttler vádjainak.

Mikszáth művében a fiatal Buttler János Horváth Piroska vőlegénye, akit törbe csálnak, és erőszakosan hozzáadják a megesett Dőry Máriát. Mária szíve alatt Szucsinkának, a katolikus papnak a magzatát hordja. Szucsinka nem is érti, miért nyugtalan kedvese, és mikor végre átérzi Mária kétségbeesését, megöli Medve Ignácot, az orvost, aki tudja titkukat.

A második felvonás Buttler János kilátástalan perével kezdődik, amely felháborítóan igazságtalan benyomást kelt. Nem tud szabadulni e házasság nyűgétől, míg végül úgy dönt, kilép ebből az egészszöb, és mint Shakespeare Rómeója, megöli magát. De ez a halál Mikszáthnál csak látszólag történik meg. A koporsó üresen kerül a földbe, és Buttler szerelmével, Piroskával végül – más néven – valahol a világban mégis összekerül, s boldogan él, míg meg nem hal.

A darabban e kilátástalan szerelem csak ürügy Valló Péter rendező számára, akit valójában a hatalom természete érdekel. A hatalom nála – legyen az világi vagy egyházi – korrupció és mozdíthatatlan, amely ellen lázadni nem érdemes, csak a rendszerből kilépni, elmenni lehet.

Mikszáth regényének nem az egyházkritika a legfontosabb mondanivalója, inkább csak a rejtélyes szerelmi történet és a hatalmi harcok háttéréként szolgál. A regényből 2003-ban darabot író Závada Pál nem tűnik egyházbarátnak, sőt, az egyházzal szembeni sablonokban gondolkodik: fiatal nőt megejtő cinikus papot ábrázol, akit csak a „mundér becsületét védő” érsek korrupciójának jelleme ír fölül. A sablon feltételezi a sematikus ítéletet, amely nélkülözi a mindennapi lelkiismeret-vizsgálatot csakúgy, mint az önmagunkkal való szembenézést, a saját esendő voltunkkal szembeni szeretetet és lehetséges irgalmat. A mű hősei általában szerethetők, éppen csak Marika hevülete nem érthető Szucsinka pap iránt – oly jól játssza a pap undorító formált figuráját Mokos Attila. A tót Vidonka ezermestert már kedvelem, Dóry István főszolgabíró, a lánya becsületéért aggódó apát szintén.

A rendező friss előadást hozott létre, amely az első jelenettől magával ragad, annak ellenére, hogy számomra Valló Péter egyházkritikája – kritikusan elnagyolt. Színészei, például Tóth Károly, Szabó Viktor, Bárdos Judit, Drága Diána üdék és természetesen, akik mai alakokat formálnak a közel kétszáz éves szereplőkből. Díszlete és Melis László zenéje mind a színészi játékot támogatja, egyszerre hangsúlyos, mégis tapintatos.

Szereposztás és képek a színházi előadásról [itt láthatók.](#)

1. kép: Drága Diána, Tóth Károly

2. kép: Mokos Attila, Tóth Tibor, Drága Diána